

LIETUVOS AKLŪJŲ BIBLIOTEKA. IŠSKLEISTI SPARNUS

KĄ NUVEIKĖME 2017 METAIS?

2017

LAB PADEDA IŠSKLEISTI SPARNUS

Vykdydama savo misiją – tenkinti žmonių, dėl negalios ar sutrikimų negalinčių naudotis įprastais leidiniais, kultūrinius ir informacinius poreikius – Lietuvos aklųjų biblioteka (LAB) 2017 metais vėl padidino specialiųjų formatų leidinių leidybos apimtį. Tai pavyksta padaryti, sutelkus bibliotekos, profesionalių diktorių ir savanoriškai garsinančių knygų žmonių jėgas. Į prasmingą bibliotekos veiklą vis labiau įsilieja visuomenė. Praėjusiais metais sulaukta itin daug palaikymo, viešinimo, paramos, skirtos garsinių knygų leidybai ir kitoms bibliotekos veikloms.

Vadovaudamasi 2016 m. LR kultūros ministro patvirtintais nuostatais, LAB plėtojo savo tikslines auditorijas, taip pat kūrė naujas paslaugas, skirtas ribinėms pagal amžiaus kategoriją vartotojų grupėms: mažiems, dar skaityti nemokantiems negalią ir sutrikimų turintiems vaikams ir garbaus amžiaus senjorams, kurie, skaitydami knygas, dėl amžiaus ir sveikatos būklės susiduria su įvairiais sunkumais. Ypač sėkmingai įvykdytas projektas „Pasakojimų dėžutė“ – LAB pagal Kęstučio Kasparavičiaus apsakymus sukurti mažieji spektakliukai su liečiamaisiais veikėjais ne tik sėkmingai demonstruoti įvairioms auditorijoms, bet ir papildyti susijusiais su spektaklių sužetais edukaciniais užsiėmimais ir seminarais, skirtais su negalią turinčiais vaikais dirbantiems ar ketinantiems dirbti įvairių sričių specialistams. Į projektą įtrauktas profesionalus „Knygos teatras“ sukūrė savo minispektaklių versijas, jas išplėtojo ir... suvokus idėjos prasmingumą, spektaklis „Trumpos istorijos apie...“ įtrauktas į teatro repertuarą, nors iki tol, anot teatro vadovės Reditos Dominaitytės, minčių statyti spektaklius vaikams net nebuvo. Tam Knygos teatrą įkvėpė LAB.

LAB veikla padeda vėl pajusti pažinimo ir skaitymo džiaugsmą, atrasti naujus, dar nežinomus dalykus, sutikti įdomius žmones, suteikti tą džiaugsmą kitiems... LAB 2017-aisiais plačiau skleidė savo veiklos sparnus, plėtodama ne tik veiklos sritis, bet ir auditorijas. Atlikti keli įdomūs ir vertingi tolesnei veiklai tikslinių auditorijų plėtros tyrimai. Skaityti pranešimai tarptautinėse konferencijose. Bendradarbiaujant su kompetentingais ir veikliais partneriais, sukurta įdomių ir turinčių perspektyvą naujovių.

Mes – su Jumis. Mes – Jūsų.

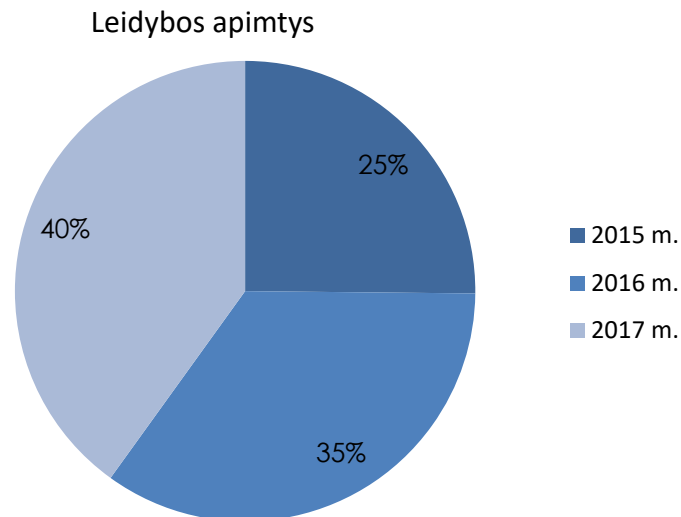
Visada Jūsų LAB.

LAB direktorė

dr. Rasa Januševičienė

I. VARTOTOJŲ APRŪPINIMAS INFORMACIJOS IŠTEKLIAMS

Pagrindinis LAB specialiųjų formatų leidinių komplektavimo šaltinis – pačios bibliotekos leidybinė veikla. 2017 m. **15 proc. padidėjo leidybos apimtys**: per metus specialiaisiais formatais išleisti 508 leidiniai (2015 m. – 319, 2016 m. – 441), iš jų 476 garsiniai leidiniai, 27 leidiniai Brailio raštu ir 5 pavadinimai daugiafunkčių DAISY formato leidinių.

Į ELVIS įkelti 764 leidinių failai. 2017 m. LAB 125 leidinius neatlygintinai įgarsino LAB diktoriai savanoriai. Atsižvelgiant į sėkmingai vykdomą savanorystės veiklą LAB Vilniuje ir susidomėjimą savanoryste, 2017 m. įgyvendinant LR kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos iš dalies finansuojamą projektą „Audiovizija“ **LAB Kauno padalinyje įrengtos 2 savanoriško garsinimo įrašų studijos**. 2017 m. LAB centre Vilniuje ir Kauno padalinyje knygas garsino 132 savanoriai diktoriai.

Lietuvos aklųjų bibliotekos diktoriai–savanoriai, neatlygintinai garsinantys knygas

2017 m. įgyvendinus projektą „Audiovizija“ Kaune įrengtos dvi savanoriško garsinimo studijos

Siekiant efektyvinti LAB leidybos procesus 2017 m. modernizuotas leidybos Brailio raštu procesas – **sukurta nauja leidybos pagal pareikalavimą paslauga**. Leidybai Brailio raštu pagal pareikalavimą papildomai paruošti 5 leidinių tekstai.

Trumpai

- ✓ Išleista 508 pavadinimai naujų leidinių specialiaisiais formatais.
- ✓ LAB paslaugų punktuose pradėta diegti grotuvų skolinimo ir leidinių išdavimo pagal pareikalavimą paslauga.
- ✓ Modernizuotas LAB leidybos Brailio raštu procesas – sukurta LAB leidybos Brailio raštu pagal pareikalavimą paslauga.

2017 m. įgyvendinant projektą „Speciali garsinių leidinių serija senyvo amžiaus žmonėms“ toliau **rengti ir leisti sutrikusios regos senjorams ir vaikams skirti specialiųjų formatų leidiniai**: tai trumpos, gerai nuteikiančios istorijos, pasakos. Leidiniai papildomi gamtos garsų intarpais. Išleista speciali 6 leidinių serija buvo pristatyta senelių globos namuose, esančiuose Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių regionuose.

2017 m. įgyvendintas projektas „Speciali garsinių leidinių serija senyvo amžiaus žmonėms“, kurio metu šie leidiniai taip pat buvo ir pristatyti

Siekiant didinti LAB leidžiamų leidinių specialiaisiais formatais prieinamumą, 2017 m. įgyvendinant projektą „GoSmaRT – garsinių knygų skolinimo modelis regionams pasitelkiant šiuolaikines technologijas“, iš dalies finansuotą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos ir Lietuvos kultūros tarybos, **LAB paslaugų punktuose pradėta diegti grotuvų skolinimo ir leidinių išdavimo pagal pareikalavimą paslauga**. 2017 m. ši paslauga įdiegta 4 LAB paslaugų punktuose. Daugiau LAB paslaugų punktų šią paslaugą planuojama įdiegti 2018 m.

2017 m. įgyvendinto projekto „GoSmart“ metu nauja paslauga buvo pristatyta 4 paslaugų punktų vartotojams

II. INFORMACIJOS IR KULTŪROS PASLAUGOS

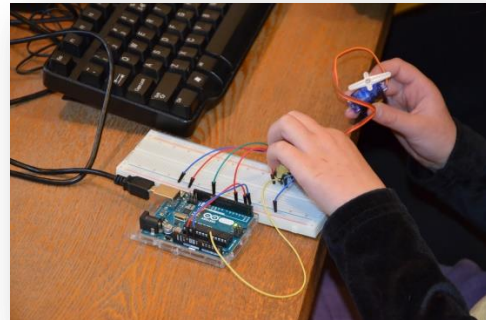
2017 m. LAB sėkmingai **vykdė visuomenės švietimo ir informavimo apie žmones, negalinčius skaityti įprasto spausdinto teksto, veiklą**. Ekskursijose po Lietuvos aklųjų biblioteką Vilniuje apsilankė net 1768 žmonės, iš kurių daugiausia – moksleiviai, mokytojai. LAB 2017 m. moksleiviams, besilankantiems LAB, **pasiūlė naujas edukacines programas: „Užrašyk svajoną Brailio raštu“ ir „Sukurk atviruką nematančiam draugui“**, į kurias moksleiviai, lavindami savo kūrybiškumą, noriai įsitraukė. LAB vykdomų edukacinių programų patrauklumą didino taip pat ir žinomi žmonės – pavyzdžiui, LAB renginyje moksleiviai piešė kartu su vaikų rašytoju ir iliustratoriumi Kęstučiu Kasparavičiumi.

Kęstutis Kasparavičius Lietuvos aklųjų bibliotekoje

LAB 2017 m., kaip ir kasmet, **dalyvavo Muziejų nakties ir Kultūros nakties renginiuose**, pasiūlydama šviečiamąją edukacinę programą, skirtą visai šeimai „Pojūčių LABoratorija“. Su edukacinėmis programomis LAB dalyvavo Klaipėdos levos Simonaitytės viešosios bibliotekos organizuotoje **Klaipėdos knygų mugėje**, Vilniaus Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos organizuotame **Skaitymo festivalyje**, Vilniaus mokytojų namuose vykusiame **festivalyje „Vaikų Kalėdų sala“** ir kituose renginiuose.

Jau antrus metus iš eilės LAB **vykdė edukacinę programą „Coding“**, kuria siekiama regos negalią turinčius moksleivius paskatinti domėtis programavimu ir išbandyti savo jėgas šioje srityje. Pagal šią programą 2017 m. kartu su partneriu „Robotikos mokykla“ suorganizuoti robotikos programavimo pagrindų mokymai LAB centre Vilniuje ir padaliniuose Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje.

„Coding“ mokymai 2017 m. vyko Kaune, Klaipėdoje, Vilniuje ir Panevėžyje

2017 m. LAB, **įgyvendindama tęstinį projektą „Pasakojimų dėžutė – aklų ir silpnaregių vaikų socialinės aplinkos pažinimui lavinti“**, sėkmingai **vykdė auditorijų plėtrą**. 2016 m. sukurta metodinė priemonė „Pasakojimų dėžutė“, kurios pirminė paskirtis – skatinti regos negalią turinčius vaikus geriau pažinti juos supančią socialinę aplinką, 2017 m. pritaikyta vaikams, turintiems ir kitų negalių ar sutrikimų, dėl kurių jiems sunku ar visai neįmanoma skaityti įprasto spausdinto teksto. „Pasakojimų dėžutės“ metodinė priemonė pristatyta vaikams, turintiems įvairių negalių ir / ar sutrikimų, taip pat ir autizmo spektro sutrikimų turintiems vaikams šiose ugdymo įstaigose: Kauno Prano Daunio ugdymo centre, Vilniaus „Atgajos“ specialiojoje mokykloje, Klaipėdos sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, Palangos sanatorinėje mokykloje, Vilniaus specialiajame lopšelyje-darželyje „Čiauškutis“. LAB „Pasakojimų dėžutės“ renginiuose 2016–2017 m. iš viso dalyvavo per 1500 dalyvių.

Projekto „Pasakojimų dėžutė“ renginiuose per 2016–2017 m. dalyvavo per 1500 dalyvių

LAB 2017 m. organizavo ne tik tradicinius renginius, bet taip pat skaitytojams ir **siūlė naujų renginių formų**. 2017 m. organizuoti jau tradiciniais tapę LAB renginiai: **Skaitymo Brailio raštu konkursas, garsiniai skaitymai Zelvoje** ir kt. LAB 2017 m., kaip ir kasmet, sudarė sąlygas rašant Brailio raštu skaitytojams dalyvauti Nacionaliniame diktante, Konstitucijos egzamine. LAB **aktyviai įsitraukė į Nacionalinės bibliotekų savaitės renginius**, pasiūlydama skaitytojams renginių ciklą „Nuo mados iki... politikos“. LAB 2017 m. taip pat buvo organizuoti susitikimai su Lietuvoje gerai žinomais žmonėmis (žurnalistu Edmundu Jakilaičiu, politologu Linu Kojala, Seimo nariais Laurynu Kasčiūnu, Ingrida Šimonyte), organizuoti koncertai (Agnė ir Giedrius Arbačiauskai, dainininkė Bjelle). Viena iš

naujų LAB lankytojams pasiūlytų renginių formų – tai kino vakaras, kurio metu vyko filmo su garsiniu vaizdavimu „Avelės ir vilkai“ peržiūra.

Lietuvos aklųjų bibliotekos skaitytojai turėjo progą mėgautis G. Arbačiausko ir dainininkės Bjelle muzika

Filmo su garsiniu vaizdavimu peržiūra LAB Vilniuje

LAB skaitytojų susitikimai su E. Jakilaičiu ir I. Šimonyte

Muziejų nakties renginiai Lietuvos aklyjų bibliotekoje

Knygos teatro pasirodymas „Pakalnučių metai“ Lietuvos aklyjų bibliotekoje

Informacijos sklaidą LAB vykdė tiek pasitelkdama savo informacijos sklaidos kanalus (LAB interneto svetainę www.labiblioteka.lt, socialinio tinklo Facebook profilį, LAB Tiflotyros tinklaraštį, turimą skaitytojų kontaktų duomenų bazę), tiek ir per įvairias kitas informacijos sklaidos ir žiniasklaidos priemones. 2017 m. apie Lietuvos aklyjų bibliotekos veiklą rodytas reportažas LRT televizijoje, taip pat skelbti straipsniai interneto portaluose lrytas.lt, bernardinai.lt ir kt. LAB garsiniai reklaminiai klipai transliuoti radijo stotyse (Šiaulių radijo stotyje „Saulės radijas“, radijo stotyse „Žinių radijas“, „Easy FM“), taip pat informacija apie LAB skelbta Vilniaus viešajame transporte esančiuose ekranuose („Media Traffic“) ir poliklinikose esančiuose ekranuose visoje Lietuvoje („B2Screen“). LAB 2017 m. bendradarbiavo su leidykla „Baltos lankos“ viešinimo per socialinį tinklą Facebook akcijoje. Garsūs Lietuvos žmonės (žurnalistė ir rašytoja Beata Nicholson, žurnalistas Richardas Jonaitis ir kt.) savo socialinio tinklo paskyrose kvietė prisidėti prie LAB savanorystės ir įgarsinti neregiamis knyga.

III. LAB – KOMPETENCIJOS CENTRAS

LAB yra valstybinės reikšmės biblioteka, kuriai priskirtos informacinio vartotojų aprūpinimo ir kompetencijos centro funkcijos (pagal Lietuvos aklyjų bibliotekos nuostatus). Įgyvendindama šias funkcijas LAB nuolat vykdo mokymus, teikia konsultacijas bibliotekų, muziejų ir kitų kultūros įstaigų specialistams specialiųjų poreikių turinčių vartotojų informacinio ir bibliotekinio aptarnavimo klausimais.

2017 m. LAB kaip kompetencijos centras atliko šias veiklas: 1) **organizavo interaktyvius seminarus viešųjų bibliotekų darbuotojams**, 2) **LAB darbuotojai skaitė pranešimus nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose**, 3) **atliko vartotojų poreikių tyrimus ir analizę**.

Seminarai viešųjų bibliotekų darbuotojams „Bibliotekų paslaugos socialinės atskirties grupėms“. 2017 m. sukurta ir įgyvendinta biblioterapijos mokymų viešųjų bibliotekų darbuotojams programa – interaktyvus seminaras „Bibliotekų paslaugos socialinės atskirties grupėms“, kurio metu pristatyta LAB metodinė priemonė „Pasakojimų dėžutė“. Mokymų metu taip pat vyko praktinis užsiėmimas ir diskusija „Biblioterapijos metodų taikymas“ (medžiagą rengė ir konsultavo psichologė Veronika Mudėnaitė-Savickienė). Mokymai vyko Kauno, Panevėžio apskričių viešosiose bibliotekose, Kalvarijos savivaldybės viešojoje bibliotekoje, Marijampolės savivaldybės Petro Kriaučiūno viešojoje bibliotekoje, Kauno rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje. Bendras mokymų dalyvių skaičius – 171.

Lietuvos aklyjų biblioteka supažindino viešųjų bibliotekų darbuotojus su taktilinėmis (liečiamosiomis) knygelėmis

Seminarų viešųjų bibliotekų darbuotojams „Bibliotekų paslaugos socialinės atskirties grupėms“ akimirkos

2017 m. LAB darbuotojai patirtimi, kaip aptarnauti specialiųjų poreikių turinčius vartotojus, dalijosi su profesine bendruomene, dalyvaudami nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose:

1. Januševičienė, Rasa. *Pasakojimų dėžutė – būdas priartinti pasaulį sutrikimų turintiems vaikams*, tarptautinė tarpdalykinė konferencija „Tarp eilučių: lingvistikos, literatūrologijos, medijų erdvė: TELL ME'17“, 2017 m. gegužės 10–11 d., Vilniaus universiteto Kauno fakultetas.
2. Januševičienė, Rasa; Kepalienė, Fausta. *Sutrikusios regos skaitytojai regionuose: LAB 2017 m. atlikto Paslaugų punktų tyrimo rezultatai*, tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Neįgalus žmogus: visuomenėje, šeimoje, bibliotekoje“, 2017 m. spalio 19–20 d., Šiaulių Povilo Višinskio viešoji biblioteka.
3. Januševičienė, Rasa. *Pasakojimų dėžutė – negalių ir sutrikimų turintiems vaikams*, tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Neįgalus žmogus: visuomenėje, šeimoje, bibliotekoje“, 2017 m. spalio 19–20 d., Šiaulių Povilo Višinskio viešoji biblioteka.

4. Januševičienė, Rasa. *Pasakojimų dėžutė*, tarptautinė konferencija „Meno prieinamumas: muziejai, bendruomenės ir socialinės atskirties grupės“, 2017 m. birželio 14–15 d., Nacionalinė dailės galerija, Vilnius.
5. Balčytė, Dalia. *LAB – j pagalbą mokytojui ir mokiniui*, tarptautinė konferencija „Tiflopedagogo pagalba šiandien: tarp realybės ir lūkesčių“, 2017 m. lapkričio 3 d., Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras, Vilnius.
6. Žiemelienė, Daiva. *Lietuvos aklųjų biblioteka: dvikryptė komunikacija*, Neįgaliųjų dienai skirta konferencija „Kultūros prieinamumas žmonėms su negalia“, 2017 m. gruodžio 5 d., viešbutis „Amberton“, Klaipėda.
7. Žiemelienė, Daiva. „Skaitmeninės paslaugos žmonėms, turintiems regėjimo negalią“, pranešimas skaitytas Klaipėdos miesto savivaldybės viešosios bibliotekos Pempininkų filiale, 2017 m. spalio 26 ir lapkričio 15 d.

Lietuvos aklųjų bibliotekos darbuotojai – aktyvūs konferencijų dalyviai

2017 m. LAB vykdė vartotojų poreikių ir pasitenkinimo LAB teikiamomis paslaugomis tyrimus. Iš viso per metus atlikti 6 tyrimai, parengtos ir paskelbtos tyrimų ataskaitos. LAB atliktų tyrimų rezultatai leidžia įvertinti LAB vykdomą veiklą ir taip pat – suplanuoti veiklas ir numatyti veiklos gaires 2018 m.

Trumpai:

- ✓ 2017 m. viešųjų bibliotekų darbuotojams LAB organizavo interaktyvius seminarus, kuriuose dalyvavo per 170 bibliotekininkų.
- ✓ Atlikti 6 tyrimai ir paskelbtos tyrimų ataskaitos:
 - Paslaugų punktų vartotojams teikiamų paslaugų vertinimo tyrimas;
 - LAB Šiaulių padalinio veiklos analizė ir vartotojų apklausa;
 - LAB skaitytojų pasitenkinimo garsinėmis knygomis tyrimas;
 - Filmo su garsiniu vaizdavimu auditorijos su regos negalia grįžtamajam ryšiui nustatyti (apklausa pagal parengtą klausimyną);
 - Diskusijų grupės metodu atliktas potencialių LAB vartotojų lūkesčių tyrimas;
 - Mokslinis tyrimas „Pasakojimų dėžutė – autizmo spektro ir kitų sutrikimų turintiems vaikams“.
- ✓ LAB darbuotojai 2017 m. perskaitė 7 pranešimus nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose.

2017 m. atlikti LAB tyrimai:

1. Kiekybinis paslaugų punktų vartotojų tyrimas;
2. LAB Šiaulių padalinio veiklos analizė ir vartotojų apklausa;
3. Kiekybinis tyrimas skaitytojų poreikiams specialiųjų formatų leidiniams įvertinti;
4. Tyrimas filmo su garsiniu vaizdavimu auditorijos su regos negalia grįžtamajam ryšiui nustatyti (apklausa pagal parengtą klausimyną);
5. Diskusijų grupės metodu atliktas potencialių LAB vartotojų lūkesčių tyrimas;
6. Mokslinis tyrimas „Pasakojimų dėžutė – autizmo spektro ir kitų sutrikimų turintiems vaikams“.

LAB atliktų tyrimų ataskaitos skelbiamos LAB tinklalapyje:

www.labiblioteka.lt/lt/apie-biblioteka/bibliotekos-veiklos-tyrimai

IV. BENDRADARBIAVIMAS IR TINKLŲ KŪRIMAS

Lietuvos aklųjų biblioteka 2017 m. tęsė anksčiau pradėtą partnerystę grįstas veiklas ir taip pat užmezgė naujų partnerysčių (LAB partnerių tinklas žr. p. 17 – 1 pav.). Per 2017 m. pasirašytos 9 naujos bendradarbiavimo sutartys. Užmegztos partnerystės su specialiojo ugdymo įstaigomis (specialiuoju lopšeliu-darželiu „Čiauškutis“, Klaipėdos sutrikusio vystymosi kūdikių globos namais), kultūros organizacijomis (Knygos teatru), bibliotekomis (Estijos aklųjų biblioteka) leido LAB efektyviau pasiekti savo vartotojus ir plėsti teikiamų paslaugų spektrą.

2017 m. LAB toliau sėkmingai bendradarbiavo su paslaugų punktais, įkurtais senelių globos namuose, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos skyriuose, viešosiose bibliotekose. Paslaugų punktų tinklas, išsidėstęs visoje Lietuvoje, LAB leidžia būti arčiau savo vartotojo ir produktyviau suteikti reikiamas paslaugas.

2017 m. LAB aktyviai dalyvavo Apskričių viešųjų bibliotekų asociacijos veikloje (nuo 2016 m. LAB direktorė dr. Rasa Januševičienė – asociacijos pirmininkė). LAB skaitytojai dalyvavo AVBA organizuotame visoje Lietuvoje vykusiame skaitymo konkurse „Vasara su knyga“.

„Skaitymo iššūkį“ įveikę Lietuvos aklųjų bibliotekos skaitytojai buvo apdovanoti akcijos „Vasara su knyga“ suvenyrais

LAB darbuotojai kėlė kvalifikaciją, dalyvaudami asociacijos organizuotuose mokymuose „Paslaugų vadyba Lietuvos bibliotekose: kompetencijų ir praktinės veiklos tobulinimas“ ir tarptautiniame bibliotekų kongrese IFLA 2017 m., vykusiame Vroclave, Lenkijoje.

Lietuvos aklyjų bibliotekos atstovės IFLA kongrese

Pasitelkdama jau turimą darbo su savanoriais patirtį, LAB 2017 m. ir toliau sėkmingai vystė savanorystės programą. 2017 m. LAB neatlygintinai knygas neregiamis garsino 132 savanoriai–diktoriai. Norėdama padėkoti už įgarsintus leidinius, LAB Klaipėdos padalinio skaitytoja Vera Volkova savanoriams padovanojo rankų darbo suvenyrų, kurie įteikti renginio Lietuvos aklyjų bibliotekoje metu.

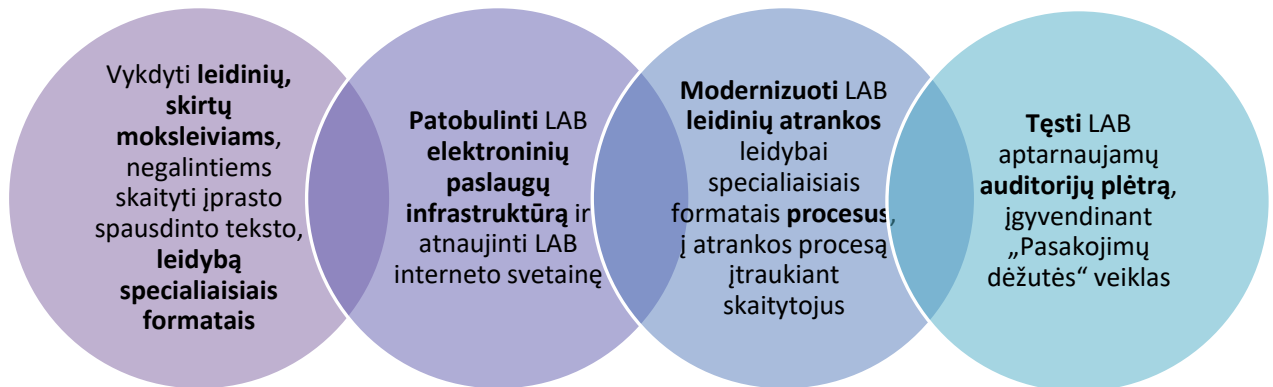

Lietuvos aklyjų bibliotekos skaitytojos Veros Volkovos dovanėlės savanoriams–diktoriams

1 paveikslėlis. Lietuvos aklųjų bibliotekos partnerių tinklas

V. VEIKLOS PRIORITETAI 2018 m.

LIETUVOS AKLŪJŲ BIBLIOTEKA 2017 M.

Tekstas Rasos Januševičienės, Faustos Kepalienės

Sudarė Giedrė Bučytė-Karpovič

Redagavo Joris Kazlauskas

Maketavo Giedrė Bučytė-Karpovič

Nuotraukos iš LAB archyvo